

БЕСТІАРІЙ «ФАНТАСТИЧНІ ЗВІРІ І ДЕ ЇХ ШУКАТИ» ДЖОАН КЕТЛІН РОЛІНГ: ЗВ'ЯЗОК ІЗ ТРАДИЦІЄЮ ТА ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ

У статті досліджено кореляцію між бестіарієм Дж. Ролінг «Фантастичні звірі і де їх шукати» та канонічними середньовічними бестіаріями: проаналізовано подібності та відмінності. Також висвітлено чільні риси, притаманні художньому світові книжки. Під час написання роботи було використано компаративістську, інтертекстуальну, герменевтичну та структуралістську методології.

Ключові слова: Джоан Кетлін Ролінг, бестіарій, художній світ, всесвіт «Гаррі Поттера».

Розпочнемо з аналізу паратексту: на обкладинці книжки, попід гербом Гогвортсу, вказано ім'я автора – Ньют Скамандер. Ця дрібна деталь насправді є важливою: вона вказує на належність «Фантастичних звірів...» до художнього світу «Гаррі Поттера», адже ім'я магізоолога (себто магічного зоолога) Ньюта Скамандера, колишнього працівника Відділу нагляду й контролю за магічними істотами Міністерства магії, згадується в серії книг про хлопця-чарівника. Фактично, реальним автором аналізованої книжки є Дж. Ролінг, проте її ймення подано лише у відомостях про права власності. Підміна реального автора вигаданим – художній прийом, використаний письменницею, аби створити навколо видання ореол автентичності, ратифікувати його як частину магічного світу. До майстерних прийомів Ролінг і проблеми справжності у фентезійному творі ми звернемося пізніше, а наразі окреслимо зв'язок тексту «Фантастичні звірі...» із традицією та побіжно розкажемо про головні його риси.

Отже, книга «Фантастичні звірі...» Дж. Ролінг (не випадково вказуємо тут реального автора, а не фіктивного) – це підручник, за яким вчать юні маги Гогвортсу. Але «Фантастичні звірі...» – це ще й неповторний бестіарій (звірослов) Дж. Ролінг, бо з-поміж сімдесяти п'яти фантастичних тварин, окрім уже наявних у попередній літературі та назагал письменницею не модифікованих образів кентаврів (centaurs), єдинорогів (unicorns), мантикор (manticores) etc., є ще й такі витворені фантазією Дж. Ролінг істоти, як стрілери (streeleers) (здатні змінювати колір слимаки, чиї слизові посліди є вкрай отруйними) [4, с. 113], вогнекраби (fire crabs) (подібні до черепах істоти, що захищаються від

нападників струменями вогню і панцири яких інкрустовані коштовним камінням) [4, с. 50], клаберти (clabberts) («істота, що мешкає на дереві й нагадує своїм виглядом щось середнє між мавпою та жабою» [4, с. 79]) та інші, яких ми не маємо змоги згадати, зважаючи на обсяг статті та її мету.

На появі нових істот у звірослові Дж. Ролінг зупинимося детальніше: як зазначає О. Белова в праці «Слов'янський бестіарій: словник назв та символіки», зооморфних персонажів бестіарію поділяють на три групи: реальні тварини, міфологічні тварини, антрополозооморфні істоти [1, с. 27]. Наклавши на цей трискладниковий поділ систему персонажів книжки Дж. Ролінг, бачимо, що в категорії «міфологічні тварини» опиняються фенікс (phoenix), грифон (griffin), василіск (basilisk), мантикор та інші; у категорії «антрополозооморфні істоти» знаходимо кентаврів, вовкулак (werewolves), леприконів (leprechauns), фей (fairies), гномів (gnomes); а от у категорії «реальні тварини» немає нікого. Проте немає лише з погляду емпіричної дійсності, в якій перебуваємо ми, реципієнти, котрі за законами чарівного світу Дж. Ролінг є «маглами» (не-магами), чужаками, що їх не допущено до магічного. У випадку з «реальними тваринами» використання нашої емпіричної дійсності як шкали, до якої прикладається наявне у «Фантастичних звірах...» буття, було б теоретичною помилкою. Тому, якщо дивитися на категорію «реальні звірі», перебуваючи під небесним склепінням саме художнього світу Дж. Ролінг, помітимо, що створених письменницею тварин якраз і належить зараховувати до «реальних звірів». Така, на перший погляд, плутанина є неодмінною, органічною супровідницею аналізу «реального»

в будь-якому фентезійному тексті. Тому всі ці ролінгські горколумпи (horklumps) (подібні до м'ясистих рожевих грибів тварини) [4, с. 53], порлоки (porlocks) (полохливі, невисокі, кошлатошерстні охоронці коней) [4, с. 99] та козолікс (billywigs) (сапфірово-сині комахи з довгим жалом) [4, с. 83] є цілком справжніми в її затишному вигаданому світі.

Книга «Фантастичні звірі...» Дж. Ролінг не є в повній мірі наслідуванням тих бестиаріїв, що так полюбилися нашим предкам у проминулі віки. Говорячи про появу в Дж. Ролінг нових, вигаданих нею, істот як про одну з особливостей художнього світу «Фантастичних звірів...», треба зважати на те, що культурно-історична доба індивідуалізму, в якій перебувала авторка в момент написання книжки, суттєво відрізняється від доби традиціоналізму, в часи котрої, власне, й були створені найпопулярніші бестиарії. У нинішню добу індивідуалізму ці сміливі ролінгські експерименти з жанрами та формами не те що бажані, а й того більше – необхідні. Аби підтвердити нашу думку, скажемо, що О. Сліпущко зазначала, що бестиарії завжди були чутливими до змін домінуючих ідей та настроїв своїх культурно-історичних епох [5, с. 8].

Власне зі змін епох, у які народжуються тексти, виводимо й другу відмінність бестиарію Дж. Ролінг від середньовічних текстів: у «Фантастичних звірах...» відсутнє втілене через алегорії моралізаторство – явище, котре неодмінно супроводжувало звірослови, що їх писали 800–900 років тому [7, с. 21]. Також не знайти й ось такої фундаментальної ознаки латиномовних бестиаріїв: опису звіра не як живої істоти, а як християнського символу [7, с. 22]. Припускаємо, що будь-яка експліцитна повчальність у книжці «Фантастичні звірі...» радше відбила б зацікавлення в потенційних читачів, аніж стала б доброю принадою: сучасний реципієнт бажає бути здивованим новизною та фантазійністю, а часи, коли головна функція художньої книжки була дидактичною, вже минули. В аналізованому тексті Дж. Ролінг також немає (на превеликий жаль!) ілюстрацій, без яких не обходилися майже всі латиномовні бестиарії. У середньовічних звірословах істоти були позбавлені дару говорити. Зовсім інша ситуація в бестиарії Дж. Ролінг: тут є звірі, котрі опанували людську мову (деякі з них ще й напрочуд балакливі). Наприклад, джарви (jarveys) (кожен з яких «вміє говорити, але ... здебільшого обмежується короткими (незрідка вульгарними) фразами, що фонтанують з нього безперервно») [4, с. 57]; леприкони («єдині представники “маленького народу”, які

вміють говорити») [4, с. 86]; акромантули (acromantulas) (потворні шестиокі павучихи, котрі вміють розмовляти людською мовою) [4, с. 43] тощо. Не має дивувати, що істоти середньовічних бестиаріїв були безмовні: їхня головна функція полягала в тому, аби тільки через свою зовнішність та вчинки унаочнювати певну ваду чи християнську чесноту [7, с. 2]. З проминанням епохи традиціоналізму відпала потреба наслідувати латиномовні тексти про звірів без змін. Вочевидь, саме через це Дж. Ролінг не вдалася до дидактики, а також подарувала істотам зі свого чарівного світу здатність розмовляти. Але також можна припустити, що Дж. Ролінг, навпаки, якраз і повернулася до первнів традиції, адже грекомовний «Фізіолог», основа основ усіх подальших бестиаріїв, був написаний у Александрії в II–III століттях невідомим автором без моралізаторських коментарів, і тільки вже подальші переписувачі додали до описів істот, камінців та рослин глибоко занурені в християнство алегоричні повчання [7, с. 8].

Між «Фантастичними звірами...» та канонічними бестиаріями є й подібності. Передусім, в описах тварин у авторському звірослові англійської письменниці палімпсестно проступають способи опису тварин із латиномовних бестиаріїв. Так, у «Фантастичних звірах...» подано назви істот, які стилізовані під латинські, приділено увагу морфології тварин, розказано про країни їхнього походження, звички та території проживання. Розділи звірослова Дж. Ролінг, як і розділи середньовічних манускриптів про тварин, невеликі за розміром [7, с. 22].

По-друге, треба згадати, що від самого початку бестиарії всотали в себе твори отців церкви, природні нариси, міфи, народні казки, легенди й забобони. Зважаючи на таку багату спадщину, автори звірословів не описували тварин на основі власних спостережень, а використовували сформовані попередніми століттями уявлення [7, с. 8]. Так, як вище зазначено, в бестиарії Дж. Ролінг, як і в текстах середньовічних авторів, використовуються немодифіковані образи звірів, узяті з культур різних народів (хоча є й цікава низка нових істот, котрі живуть тільки у всесвіті «Гаррі Поттера»).

Деяких чудернацьких істот, що наявні у світовій культурі, але відсутні в бестиаріях Середніх віків, авторка внесла до книги «Фантастичні звірі і де їх шукати». Це і феї (невеличкі декоративні створіння, не наділені інтелектом) [4, с. 118]; і тролі (trolls) (нерозумні чудовиська зростом до трьох-чотирьох метрів та з великою вагою) [4, с. 114]; і вовкулаки (які мисляться як

хворі люди, що отримали «прокляття Місяця» після того, як їх вкусив інший перевертень, себто бачимо, що, на противагу деяким традиційним уявленням, народитися вервувльфом у світі «Гаррі Поттера» не можна [4, с. 49]; і гноми (маленькі садові шкідники, що мають велику голову та кістляві ступні) [4, с. 53]; і йети (yetis) (антропоморфні родичі тролів, чиє тіло покрито білою шерстю) [4, с. 73]. Таку невідповідність між медієвістичними текстами й авторським бестіарієм Дж. Ролінг можна пояснювати тим, що перші тексти, хоча й містили на своїх сторінках описи химерних тварин, апелювали до нашої реальності, а от текст Дж. Ролінг апелює до чарівного світу «Гаррі Поттера». Саме тому ми фіксуємо цю відмінність, але не маємо права накидати їй флеру похибки, адже тексти належать до різних дійсностей (нашої завіконної та магічної ролінгської) і однакове мірило до них застосовуватися не повинно.

Перед тим як перейти до аналізу особливостей художнього світу Дж. Ролінг, підсумуємо наші компаративні здобутки. «Фантастичні звірі і де їх шукати» є сучасною варіацією звірослова – цікавою, довольною та експериментальною. Авторка зберегла традиційний спосіб опису тварин: у стислому вигляді вказано їхні найсуттєвіші ознаки, але відсутній символізм (звірі в тексті Дж. Ролінг – не емблематичні втілення певних ідей, а саме живі істоти) та, відповідно, немає алегоричних повчань. Деякі істоти з книжки «Фантастичні звірі...» трапляються в культурних пам'ятках ще до моменту написання Дж. Ролінг свого тексту (це келпі (kelpies), каппи (kappas), грифони, дракони (dragons), гіпогрифи (hippogriffs) та інші, вже перелічені вище), а є й такі, яких вигадала сама письменниця (квінтолап (quintaped) («небезпечний хижак, що має особливу пристрасть до людей») [4, с. 75]; бундімунка (bundimun) (істота, що «нагадує зеленувату плісняву з очима» та виділяє слиз, через який руйнується фундамент будинку) [4, с. 46]; мільзадзміль (glumbumble) («сіра волохата летюча комаха, здатна виробляти патоку, яка спричинює меланхолію») [4, с. 88] тощо).

Тепер звернемо увагу на особливості художнього світу Дж. Ролінг. Тут нам стане в пригоді термін, використаний у 1817 році поетом та естетичним філософом С. Колріджем – «the suspension of disbelief», що дослівно можна перекласти як «призупинення підозри» [8]. Призупинення підозри – це свідомо віра в неможливе; жертвоне покладання реалістичності та логіки на камінний вітвар заради отримуваної натомисть насолоди від твору. Думку С. Колріджа

згодом розвинув та модифікував Дж. Толкін у есеї «Про казки» (1947). Дж. Толкін вважав, що при рецепції фентезійних творів набуває прав так звана віра у «вторинний світ» (в оригіналі – «*The Secondary World*»), часопростір, у який «і творець, і глядач можуть потрапити, й там знайти задоволення власних почуттів, хоча в основі своїй він [вторинний світ] художній і за задумом, і за метою створення» (переклад наш. – К. Т.) [9]. Вважаємо, що й сприйняття «Фантастичних звірів...» відбувається зі свідомим призупиненням підозри: ми знаємо, що, наприклад, у нашій емпіричній дійсності в Конго та Заїрі тебана (tebo) (за Дж. Ролінг – небезпечного африканського кабана попелястого кольору, який вміє ставати невидимим) [4, с. 114] не знайти, але, читаючи звірослов англійської авторки, ми свідомо відкидаємо вбік усі жмутки своїх сумнівів та віримо, хоч би як нераціонально це було, що десь там у спекотній Африці попелястий тебан бігає і зараз.

Для того щоб художній світ був переконливим, явища та події в ньому мають бути послідовними та між собою узгодженими. Про неможливість створення художнього світу без внутрішньої цілісності писали і Д. Лихачов у статті «Внутрішній світ художнього твору» [3], і Дж. Толкін у вже цитованому вище есеї [9]. Художній світ книжки Дж. Ролінг є гармонійним та несуперечливим, а також таким, що викликає невмисну довіру. Ми виокремили дві чільні риси, за допомогою яких вибудований магічний світ «Фантастичних звірів...»: друга наразі залишиться під таємничою завісою, а от першу вже можна витягти на світло – це та сама цілісність, про яку писали відомі теоретики літератури.

Аналізований звірослов малий за обсягом, тому говорити про значну кількість художніх деталей не випадає, проте ті, що є, вповні демонструють майстерність Дж. Ролінг. Так, перед безпосередніми описами фантастичних істот, ще у вступі, знаходимо написані «Ньютом Скамандером» зауваги: «Про цю книжку», «Що таке звір?», «Коротка історія маглівських зіткнень з фантастичними звірами», «Втаємничені магічні звірі». У цих текстах письменниця використовує низку прийомів, які покликані створювати ілюзію достовірності світу «Гаррі Поттера». Наприклад, у «Фантастичних звірах...» зауважуємо прийом конструювання історичного процесу магічного світу. В одному з підрозділів вступу про те, кого вважати звіром, а кого – людською істотою, розказано, що ще в XIV столітті голова Чаклунської ради Бердок Малдун видав декрет (як згодом виявилось – недоречний), котрий

постановляв, що статус «людської істоти» мають ті тварини, які ходять на двох ногах [4, с. 17]. У Бердока Малдуна була послідовниця – Ельфріда Клег, яка також переймалася проблемою розмежування звірів та людських істот (на її думку, до других слід зараховувати тих, хто вміє говорити людською мовою) [4, с. 18]. А ще «Фантастичні звірі...» оповідають про магічний конгрес 1811 року, на якому чаклуни вирішили, що людиноподібною істотою є той, хто володіє достатнім інтелектом для розуміння законів та може нести відповідальність за їх дотримання [4, с. 20]. Ми також можемо знайти деталізовані згадки про напади на людей магічних звірів (вказано і дату, і обставини події); роки, коли востаннє бачили ту чи іншу істоту; магічні конгреси й проблеми, що на них вирішувалися. Цю докладність та структурованість Дж. Ролінг використовує задля розгортання та подальшого утвердження в часі витвореного нею художнього світу. Чарівний світ читач сприймає як такий, що є усталеним, має свої історичні віхи та живе за визначеними законами. Ця узгодженість, власне, й долає, немов олень змія в середньовічних бестіаріях, будь-який натяк на руйнівний для сприйняття художнього світу хаос.

Можна тепер сказати й про другу рису «Фантастичних звірів...», покликану створювати цілісність, – перелічення видавництва магічного світу. Про них ми дізнаємося зі вступу з посторинкових покликань на різноманітні тексти магів-авторів. Ми свідомо розділили перелік видавництв та згаданих нами під час розкриття першої риси («конструювання історичного процесу») історичних постатей і подій магічного світу. Хоч за поетологічною природою обидві риси й подібні (скріплюють воєдино вигаданий світ), але за ефектом відмінні: якщо про віхи історії чарівного світу ми можемо знайти деталізовані описи, то про видавництва – ні, бо вони мисляться як такі, що, самоочевидно для кожного студента Гогвортсу (у світі Дж. Ролінг – потенційного читача цього підручника), давно існують, усім відомі, а отже – не потребують роз'яснень; також перша риса мислиться як динамічна, а друга – статична. Ми, звичайно, нічого про ці видавництва не знаємо, але вдаємося до призупинення підозри і віримо, що десь у магічному світі вони є, як десь у реальній іноземній країні є певні свої видавництва, нам не відомі, але назви яких ми можемо почути і не будемо ставити під сумнів їхнє існування. У світі «Гаррі Поттера» є книжкові видавництва з такими чудернацькими назвами: «Маленькі червоні книжечки», «Цвіль і Порох» та «Чак і Лун книга».

Бачимо, що ще й таким чином Дж. Ролінг упорядковує та структурує свій художній світ, адже що краще виписаний цей «вторинний світ», то більше в ньому деталей, то довершенишим він є і то більшу силу над читачами матиме бажане в такому разі призупинення підозри, про яке писав С. Колрідж.

Один використаний Дж. Ролінг прийом конструювання художнього світу (цілісність) ми вже розглянули, тому тепер перейдемо до другого – проведення паралелей з реальним, емпіричним світом. Взагалі, уникнути звернень до дійсності при написанні будь-якого художнього тексту не вдасться, бо світ твору не автономний. Ось що про це писав Д. Лихачов: «матеріали для побудови внутрішнього світу художнього твору беруться з навколишньої дійсності художника, але він творить свій світ відповідно до власних уявлень» (переклад наш. – К. Т.) [3].

У Дж. Ролінг загравання з дійсним світом відбувається повсякчас. Найчастіше воно простує через такий прийом: у розділі про певного фантастичного звіра, який схожий на звіра з нашого завіконного світу, вказується, що маглі інколи випадково (через недогляд Міністерства магії!) взаємодіють із цією твариною або зіштовхуються з наслідками її діяльності, але, оскільки вони не допущені до сакральних знань чарівного світу, зрозуміти, що перед ними фантастичне, – не здатні. Так, побачивши крупа (stup), «зовні подібного на тер'єра Джека Рассела, за винятком роздвоєного хвоста», який цуценяттам, щоправда, відтинають, маглі не здогадаються, що перед ними пес незвичайний [4, с. 85]. Так само вони не збагнуть, що агресивне порося, котре ссе свинюматку разом з іншими, спокійнішими поросятами, насправді – клинохвіст (nogtail), чорноокий демон, який нищить домашнє господарство [4, с. 80]. А «їжак», що розбив садові прикраси, – кнарл (knarl), який у магічному світі відомий своїм поривчастим характером [4, с. 81]. А трохі більший, ніж звичайно, «тхір» (а насправді – магічний джарв) може сильно налякати магла, заговоривши з ним [4, с. 57]. «Ньют Скамандер» у вступі навіть наводить уцілілий фрагмент манускрипту брата Бенедикта, ченця-францисканця із Вустершира, який мав нещастя зустрітись з балакливим джарвом у саду і потім довго переживав, чи бува не втратив він глузд. Тут ми наголосимо на тому, що в емпіричній читацькій реальності ніякого манускрипту ченця Бенедикта не існує. Це тому, що наша дійсність не є паралельною світові «Гаррі Поттера»: за законами наратології, той «реальний», протиставлений магічному, світ не є світом, у якому перебувають

реципієнти, хоча за всіма ознаками він до нього й подібний. Деякі літературознавці з цією думкою не погоджуються, проте ми розділяємо позицію В. Шміда, який стверджує, що так звані «реальний світ» у художньому творі автори не відображають, а зображають [6]. Тому «реальна дійсність» Дж. Ролінг не збігається з тими «реальними дійсностями», які знайдемо у творах будь-яких інших авторів.

Зараз же простежмо, як закони побудови художнього світу, про котрі писали Дж. Толкін і Д. Лихачов, реалізуються у «Фантастичних звірах...». Так, Дж. Ролінг бере за основу емпіричну дійсність і в тексті її модифікує. У результаті таких старань затишною тихою вулицю англійської провінції може бігати схожий на тер'єра Джека Рассела круп. А недалеко від мегаполіса, у лісі, кордони якого захищені чарами (яка прикметна данина фольклорній традиції – відмежувати світ «свій» та «чужий» / «профанований» і «сакральний» за допомогою гори, річки чи, як у Дж. Ролінг, – лісу!), котрі не пропускають маглів, мешкають кентаври. Реципієнти, знаючи, що написано вище – неправда, супроти всього раціонального в собі справді можуть у це магічне вірити – і тут знову спрацює описане С. Колріджем явище свідомого призупинення підозри.

Наостанок зазначимо, як Дж. Ролінг пов'язала «Фантастичних звірів...» із канонічними книгами про хлопчика зі шрамом-блискавкою на лобі. Передусім, впізнавання читачем магічного світу «Гаррі Поттера» відбувається тоді, коли він натрапляє на знайомі ймення: передмову до шкільного підручника, яким користуються учні Гогвортсу, написав директор цієї школи – Албус Дамблдор; серед істориків, на яких покликається «Ньют Скамандер», є Батільда Бегшот, ім'я котрої відоме реципієнту з канонічної серії книг, власне, як й ім'я самого Скамандера (про нього, як про автора навчального посібника, побіжно згадано ще в першій книзі – «Гаррі Поттер і філософський камінь»).

Узгодження з каноном реалізується ще й за допомогою коментарів на берегах книги. Як сказано у вступі, підручник належав колись Гаррі Поттеру. І ось Гаррі та його друг Рон Візлі нібито залишили на берегах свої малюнки та дописи. Коли ми звернулися до класифікації

транстекстуальності Ж. Женетта [2], то дійшли висновку, що ці саркастичні коментарі можуть розглядатися і як паратекст (у цьому випадку – як відношення «Фантастичних звірів...» до першотексту – книг про Гаррі Поттера), і як метатекст, оскільки в коментарях хлопці висміюють те, що написано в підручнику, і ця їхня сатира влучає в ціль та є дотепною лише в тому разі, якщо реципієнтові заздалегідь знайомий гіпотекст. В іншому ж разі комічного ефекту досягнуто не буде.

Проілюструємо нашу тезу прикладами. У розділі про акромантула сказано: «Чутки про заснування в Шотландії цілої колонії акромантул залишаються непідтвердженими», де останнє слово перекреслено, і хтось із хлопців зробив допис: «підтверджено Гаррі Поттером і Роном Візлі», що апелює до описаного в книжці «Гаррі Поттер і таємна кімната» випадку, коли двійко друзів потрапили до Забороненого лісу й таки побачили там силу-силенну чарівних велетенських павуків [4, с. 44].

Ось інший промовистий приклад розмиття межі між паратекстом та метатекстом: у розділі про леприконів написано, що ці істоти «створюють реальну золотоподібну речовину, яка щезає протягом кількох годин, і це їх надзвичайно потішає». Герой зі світу «Гаррі Поттера» написав: «А мене – ні. Р. В.» і провів стрілочку до слова «потішає» [4, с. 87].

Зважаючи на сказане вище, підсумуємо таке: перед Дж. Ролінг постала потреба показати читачам, що «Фантастичні звірі і де їх шукати» – текст, пов'язаний з уже дбайливо вибудованим нею магічним світом. Тому авторка вживила у звірослов різноманітні інтертекстуальні реляції до гіпотексту. Серед них найбільш чільні дві: повторення власних назв та дописи на берегах книги, зроблені Гаррі Поттером і Роном Візлі (а вже ці рукописні коментарі, своєю чергою, викликають цілу низку асоціацій із подіями, зображеними в канонічних текстах!).

Отже, сучасний бестіарій «Фантастичні звірі і де їх шукати» – це майстерно зроблений твір, який, з одного боку, увібрав та переосмислив фрагменти старої традиції, а з другого – став прихистком для авторського експерименту Дж. Ролінг, чиї задуми і втілилися в цьому тексті.

Список літератури

1. Белова О. В. Славянський бестіарій : словарь названий и символики / О. В. Белова. – Москва : Индрик, 2000. – 318 с.
2. Женетт Ж. Палимпсесты : Литература во второй степени / Жерар Женетт // Фигуры : Работы по поэтике : в 2 т. / Жерар Женетт. – Т. 1–2. – Москва : Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – 944 с.
3. Лихачев Д. С. Внутренний мир художественного произведения / Д. С. Лихачев // Вопросы литературы. – 1968. – № 8. – С. 74–87.

4. Ролінг Дж. К. Фантастичні звірі і де їх шукати : спец. вид. з передм. Албуса Дамблдора / Дж. К. Ролінг (Ньют Скамандер) ; пер. з англ. В. Морозов. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. – 125 с.
5. Сліпушко О. М. Давньоукраїнський бестиарій: генезис і система : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / О. М. Сліпушко. – Київ, 1998. – 17 с.
6. Шмид В. Нарратология / Вольф Шмид. – Москва : Языки славянской культуры, 2003. – 311 с. – (Studia philologica).
7. Clark W. A Medieval Book of Beasts : The Second-Family Bestiary. Commentary, Art, Text and Translation [Electronic resource] / W. Clark. – Boydell Press, 2006. – 344 p. – Mode of access: <https://books.google.com.ua/books?id=0oIPRmCoE8MC&pg=PA261&lpg=PA261&dq=Barber,+Richard+W.,+trans.+Bestiary+Being+an+English+Version+of+the+Bodleian+Library,+Oxford+M.+S.+Bodley&source=bl&ots=NGtH9NWP0F&sig=tw5wktCUuh8kQvZv5ptF0jKjFic&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewj84YeB9pLTAhUDXBoKHe2vAUUQ6AEIKTAD#v=onepage&q&f=false> (date of access: 26.03.2017). – Title from the screen.
8. Coleridge S. T. Verse and Prose : Poems. From biographia literaria ; From Shakespearean criticism ; Letters / S. T. Coleridge. – Progress Publishers, 1981. – 447 p.
9. Tolkien J. R. R. On Fairy-Stories [Electronic resource] / J. R. R. Tolkien // Tales from the perilous realm / J. R. R. Tolkien ; Illustrated by Alan Lee. – Houghton Mifflin Harcourt, 2008. – 403 p. – Mode of access: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0ahUKewih4ojz4ZfTAhWEnRoKHUIkAMIQFghEMAQ&url=http%3A%2F%2Fling.ucsd.edu%2F~bakovic%2Ftolkien%2Ffairy_stories.pdf&usq=AFQjCNFvmxx0Nd-zuyIKa9p_Z-aczLjAuw&sig2=JM2yNp_8n80tKMC07Av1mA&cad=rja (date of access: 28.03.2017). – Title from the screen.

K. Tolkovets

JOANNE K. ROWLING'S *FANTASTIC BEASTS AND WHERE TO FIND THEM* IN ITS CONNECTION WITH CANONICAL BESTIARIES, AND THE MAIN FEATURES OF THE ARTIFICIAL WORLD

The article investigates the correlation between Joanne K. Rowling's bestiary "Fantastic Beasts and Where to Find Them" and canonical medieval bestiaries; thus similarities and differences are analyzed. In addition, the main features of the fictional world of the book are highlighted. In writing this research paper, the methodologies of comparative studies, intertextuality, hermeneutics, and structuralism were applied.

Among the features that carry a resemblance to Medieval bestiaries are as follow: the architectonic of chapters, each of which describes a particular beast; the use of the previous cultural base (e.g. myths, legends, fairy-tales, the Church Fathers' texts, superstitions, etc.). "Fantastic Beasts and Where to Find Them" as a bestiary has its authentic attributes. Firstly, a number of creatures were invented by J. K. Rowling herself, thereby they exist only in the "Harry Potter" universe (for instance, horklumps, porlocks, billywigs, bundimun, glumbumble among others). Secondly, in canonical bestiaries, each animal is a symbolic embodiment of a Christian virtue or sin, while the creatures in "Fantastic Beasts and Where to Find Them" are not. Thirdly, contrary to the bestiaries' canon, animals in the "Harry Potter" universe are able to use the human language.

The fictional world of "Fantastic Beasts and Where to Find Them" is constructed with the help of two major methods: a cohesion of its inner phenomena, and repeated references to the empirical world of the recipients. Both methods are analyzed with consulting the theoretical writings by S. T. Coleridge, D. Likhachov, J. R. R. Tolkien. The implication of intertextual relations between "Fantastic Beasts and Where to Find Them" and "Harry Potter" books is considered and investigated.

Keywords: Joanne K. Rowling, a bestiary, a fictional world, the fictional universe of *Harry Potter*.

Матеріал надійшов 15.05.2017